

Список використаних джерел:

1. Бойченко. С.Г., Волощук В.М., Дорошенко І.А. Глобальне потепління та його наслідки для території України. Укр. геогр. журнал. – 2000.- №3. С. 59-68.
2. Клімат України / За ред.. В.М. Ліпінського, В.А.Дячука, В. М. Бабіченко. К.: Вид-во Раєвського, 2003. 343 с.
3. Стихийные метеорологические явления на Украине и в Молдавии / Под ред. В.Н. Бабіченко. – Л.: Гидрометеиздат, 1991. 224 с.
4. Стихийні метеорологічні явища на території України за останнє двадцятиріччя (1986-2005 рр.) / За ред. В.М. Ліпінського В.І Осадчого, В.М. Бабіченко.- К.: Ніка-Центр, 2006. 312 с.
5. Щербань І.М. Число дней со снежным покровом в Украинских Карпатах. Труды УкрНИГМИ, 1979. Вып. 174. С. 32-36
6. Щербань І.М. Особо опасные снегопады на Украине. Физическая география и геоморфология, 1980. Вып. 23. С. 127-131.
7. Щербань І.М. Многоснежные и малоснежные зимы на Украине. Труды УкрНИИ Госкомгидромета, 1983. Вып. 196. С. 72-76
8. Щербань І.М. Изменчивость числа дней со снежным покровом на Украине. Труды УкрНИИ Госкомгидромета, 1980. Вып. 180. С. 94- 98
9. Щербань І., Бабіченко В., Ніколаєва Т., Рудішкіна С. Дуже сильні снігопади в Україні за останнє двадцятиріччя. Україна. Географічні проблеми сталого розвитку. Т. III. К.: Обрії, 2004. С. 301-303.

НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ ПАРКИ УКРАЇНИ

Токмань Р.П., Данильченко О.С.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Національні природні парки (НПП) є важливою складовою природно-заповідного фонду України. Згідно Закону України «Про природно-заповідний фонд України» «національні природні парки – це природоохоронні, рекреаційні, культурно-освітні, науково-дослідні установи загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність» [2]. До складу територій національних природних парків відносяться ділянки землі та водного простору, що вилучаються з господарського використання та можуть належати іншим землевласникам та землекористувачам.

Основні завдання НПП – це збереження цінних природних та історико-культурних комплексів і об'єктів; створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності у природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів; проведення наукових досліджень природних комплексів та їх змін в умовах

рекреаційного використання, розробка наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища та ефективного використання природних ресурсів; проведення екологічної освітньо-виховної роботи [2].

На відміну від заповідників, де людське втручання заборонене взагалі, у національних парках дозволяється господарська діяльність, відпочинок, збирання грибів тощо.

Загалом у світі нараховується близько 2000 національних парків. Першим в історії був створений національний парк Єллоустоун у 1872 році, найбільший національний парк – Північно-Східний Гренландський, площею 972 тис. км².

В Україні перший національний природний парк Карпатський було створено 3 червня 1980 року. У структурі природно-заповідного фонду України за площею національні природні парки становлять 30,92% та займають другу позицію після заказників (рис. 1).

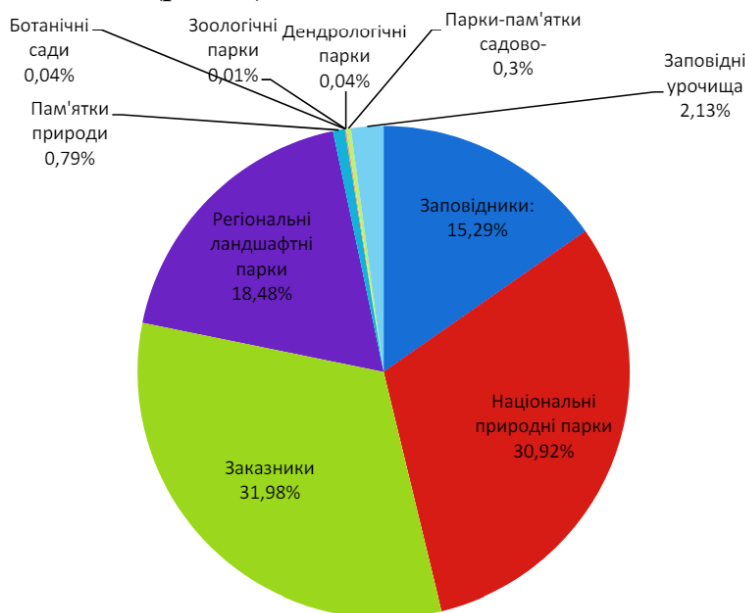

Рис. 1. Структура природно-заповідного фонду України за площею [1]

Загальна площа під НПП – близько 1111600 га (11116 км²), або 1,84 % площі держави [3]. Сьогодні 56 природоохоронних територій мають статус НПП. Найбільше НПП розташовано в Івано-Франківській і Херсонській областях (по 5), а Дніпропетровська й Кіровоградська області не мають жодного. У 2022 році статус національного природного парку набули 3 природоохоронні території: НПП «Холодний Яр» (загальною площею 6833,5 га), НПП «Куяльницький» (загальною площею 10800,9 га), НПП «Пуща Радзивіла» (загальною площею 24265,3 га).

Найбільший природний парк в Україні – Національний природний парк «Подільські Товтри». Він увійшов до семи природних чудес України та є одним з найбільших парків Європи. Знаходиться у Хмельницькій області, займає

площу 261316 га, у тому числі - 3015 га, що надаються у постійне користування та 258301 га, що включається до його складу без вилучення у землекористувачів. НПП створено у 1996 році для збереження, відтворення та раціонального використання природних ландшафтів Поділля з унікальними історико-культурними комплексами, які мають високе природоохоронне, естетичне, наукове, рекреаційне та оздоровче значення [3].

Другий за площею є Національний природний парк «Нижньодніпровський», створений у 2015 році, розташований у Херсонській області. До території парку включено 80177,8 га земель державної власності, а саме: 14479,80 га, які надаються національному природному парку в постійне користування, та 65698 га, які включаються до території парку без надання йому в постійне користування. Парк був повністю затоплений 7 та 8 червня 2023 року внаслідок катастрофи після підриву Каховської ГЕС [3]. Рівень води піднявся на 3,5 метра по всій площі парку. За попередніми оцінками, парк зазнав збитків на загальну суму приблизно 46,5 млрд. грн.

Приазовський національний природний парк – третій за площею природний парк України, знаходиться у Запорізькій області, створений у 2010 році, загальною площею 78126,92 га [3]. Із них 48053,2 га земель державної власності, передані національному природному парку в постійне користування та 30073,72 га земель, прилеглих до акваторії Азовського моря, що включаються до території парку без вилучення. НПП «Приазовський» знаходиться в окупації

До 10-ти найкращих національних природних парків України, за версією ТСН, які вражають своєю унікальністю та красою відносяться: Карпатський національний парк, найстарший, загальною площею 50303 га, Шацький національний парк, створений у 1983 році, загальною площею 32515 га, Національний природний парк «Подільські Товтри», найбільший природний парк України, Національний природний парк «Нижньодністровський», створений у 2008 році, загальною площею 21311 га, Національний природний парк «Святі гори», створений у 1997 році, загальною площею 40609 га, Національний природний парк «Синевир», створений у 1989 році, загальною площею 40400 га, Національний природний парк «Голосіївський», створений у 2007 році, загальною площею 4525 га, Національний природний парк «Гуцульщина», створений у 2002 році, загальною площею 32271 га, Національний природний парк «Сколівські Бескиди», створений у 1999 році, загальною площею 35684 га, Гетьманський національний природний парк, створений у 2009 році, загальною площею 23360 га [4].

Військові дії на території України вплинули на 20% природоохоронних територій, агресор зайняв вісім природних заповідників та десять національних

природних парків, що створив непоправні ризики для осередків дикої природи . Постійні військові дії впливають, зокрема, і на національні природні парки Сумщини: Гетьманський національний природний парк та Деснянсько-Старогутський національний природний парк. Спостерігається значне руйнування ландшафтів, що призводить до деградації ґрунтів, забруднення повітря та водних об'єктів, знищення рослинності та біорізноманіття.

Список використаних джерел:

1. Аналіз площ природно-заповідного фонду України в розрізі адміністративно-територіальних одиниць за 2020 рік / Природно-заповідний фонд України. URL : <https://wownature.in.ua/oberihaumo/pryroдно-zapovidnyy-fond/> (дата звернення 1.09.2024 р.).
2. Закону України Про природно-заповідний фонд України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-12#Text> (дата звернення 20.09.2024 р.).
3. Національні природні парки України. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Національні_природні_парки_України (дата звернення 20.09.2024 р.).
4. 10 найкращих національних парків України. URL: <https://tsn.ua/tourism/10-naukraschih-nacionalnih-parkiv-ukrayini-352097.html> (дата звернення 20.09.2024 р.).

ПОСТАТІ ЛЕМКІВЩИНИ В НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ТА МИСТЕЦЬКО-КУЛЬТУРНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА СВІТУ (ТУРИСТИЧНИЙ АСПЕКТ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ)

Смирнов І.Г., Любіцева О.О., Гринюк Д.Ю.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

Пісні у «лемківській мові» звучать під час Міжнародного етнографічного фестивалю «Лемківська ватра», який щорічно (від 1982 р.) відбувається у містечку Ждиня (Zdynia) у Малопольським воєводстві Польщі. Населення Карпат, хоча і належить нині до різних держав з різними мовами і культурами, зберігає історичні традиції давніх часів. Зокрема це відноситься до лемків – найзахіднішої етнічної групи українського народу, яка розселена по обох схилах Західних Карпат від р.Сян на сході до р.Попраду з Дунайцем на заході. Про це наголошує «Етнічний довідник. Етнічні меншини в Україні» [1]. Назва «лемки» ймовірно походить від прислівника «лем», який лемки вживають замість «лише», «тільки». Лемки визнають свою приналежність до Київської Русі й найдовше зберегли на Лемківщині давні означення «руський», «руснак», «русин». Назва «українець», яка виникла у XII ст. і поширилася на українських землях, проникла у найвіддаленіші на заході закутки із значним запізненням. Через те, що Лемківщина розташована в трикутнику серед поляків, словаків,